

напред по заслуги уважили. Овде имамо још да покажемо, како се државна врховна власт образовала, и како се опростила стеге првашњих и традиционих односа.

Као што је познато, Немања је био међу својом браћом најмлађи, али је опет добио најважнију жупу или област, на име Рашку. Овај догађај тако је противан усвојеним обичајима, да се никако не би могао објаснити, кад се не би знало, да је грчки цар Немању заштићивао.

Наравно, да је така очита повреда старог поретка и традиционих обичаја, дражила на јаван отпор све оне, који се осећаху да су им права повређена. Немања беше принуђен, да дуготрајне ратове води са својом браћом, који су га, између осталог, веош значајно прекорили због тога, што је почео да гради цркву, а није за то своју старију браћу упитао. Нема сумње, да је уз Немањину браћу, поред оних мањих жупана, пристала и властела, која је на Немању гледала као на насилника и рушиоца обичаја освешеног стања. Али је уз Немању стајао прост народ, као што то бива при сваком новачењу, светиња, коју је за њ задобило свештенство. Осим тога помагао му је и његов заштитник, грчки цар Манојло, те тако му испале за руком, да одржи победу над својим непријатељима, и да оне лабаво спојене области уједини.

Немања је ослабио и окрњио онај дотле силни племенски строј, али не бејаше у стању, да га коначно преобрази. Највећи успех, што је извојевао — а према тадашњим приликама заиста се може великим назвати — био је у томе, што је власт великог жуиана. у такој мери учврстио и проширио, да после тога не налазимо, да се у другим породицама когод отима о власт великог жупана, или касније о краљевску власт. Једном речју, он је основао праву династију, којој се као такој није ни мало више одрицало право на владавину.

Али то није отклонило и могућност раздора у кругу саме династије, нити напоре великаша, да утичу не само у државне послове, него и на наследство престола; а ту је могло бити питање само о томе, који ће од чланова владалачке породице наследити престо.

Кад се Немања своје владавине одрекао, њу је предао своме сину, првенцу Стевану. И тако је и сам Немања онда мислио, да још није потпуно признато начело непосредног наследства, па је нашао за нужно, да своју власт, и то јавно, на сина пренесе. Ово одступање са престола, као и Стеваново оглашење за великога жупана, збило се пред великим народним сабором, на ком су били: сва она духовна и световна властела и властеличићи, војводе и ратници, који су обично на таку скупштину позивани били. Овим је чином Стевана тако рећи сам народ признао за Немањиног наследника, а самим тим делом стало се на пут свима познијим, на старим обичајима основаним изборним покретима, који би можда опет оживели.

Борба између новог поретка, који је Немања основао, и оних ранијих одношаја не огледа се само у овом једном примеру. При своме одступању Немања је другом свом сину, Вукану уделио Зету, ову стару породичну „дједину“. И мада је у овој прилици отац млађег сина лепо световао, да своме старијем брату, великом жупану, буде покоран, то се и опет не може сумњати, да је Немања овим својим даривањем јасно посведочио, како се ни он сам није могао да отргне од стѣга старог обичаја, онога обичаја, по ком се владавина сматрала као својина владалачке породице, у којој имају стварнога удела сви њени чланови. Од каквих је несрећних последица била ова подела